

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 73/02-50

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu konanom 23. mája 2002 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. R. S., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., K., pre namietané porušenie práv podľa čl. 48 ods. 2, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 42 C 32/92 a na Okresnom súde v Liptovskom Mikuláši pod sp. zn. D 446/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť Ing. R. S. v časti týkajúcej sa konania Okresného súdu Košice I vedeného pod sp. zn. 42 C 32/92 o d m i e t a ako podanú osobou zjavne neoprávnenou, pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie a ako neprípustnú.

2. Sťažnosť Ing. R. S. v časti týkajúcej sa konania Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši vedeného pod sp. zn. D 446/96 o d m i e t a ako neprípustnú a zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Na Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sa obrátil so žiadosťou o ústavnú ochranu Ing. R. S. (ďalej len „sťažovateľ“). Ústavnému súdu zaslali, či už sťažovateľ alebo jeho právny zástupca, podania z 26. septembra, 22. októbra, 14. novembra a 29. novembra 2001, resp. 23. januára, 4. februára, 8. marca, 20. marca, 26. marca a 29. apríla 2002 (vrátane početných príloh).

Podstata podaní je zhrnutá v návrhu nálezu, ktorým by mal ústavný súd podľa právneho zástupcu sťažovateľa konštatovať, že: „v konaní Okresného súdu Košice I, č. 42 C 32/92 a v konaní Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši D 446/96 bolo porušené jeho základné právo na konanie v jeho veci bez zbytočných prietáhov, garantované čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd, ďalej základné právo zaručujúce dedenie v zmysle čl. 20 ods. 1 Ústavy SR so súčasným porušením práva na prístup k súdu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR“ (pozri podanie z 29. novembra 2001).

Podaním z 26. marca 2002 právny zástupca navrhovateľa požiadal v súlade s § 79a ods. 1 zákona č. 124/2002 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), aby sa podanie sťažovateľa posudzovalo ako podanie podľa tohto zákona, to znamená ako sťažnosť podľa § 49 a nasl. Súčasne rozšíril návrh nálezu o rozhodnutie, ktorým ústavný súd prizná sťažovateľovi finančné zadost'učinenie v rozsahu 100 000 Sk (najmä s poukazom na namietanú neodôvodnenú dĺžku súdneho konania, v ktorom ide o relatívne vysokú majetkovú hodnotu) a náhradu trov jeho právneho zastúpenia.

II.

Z podaní a príloh sťažovateľa, jeho právneho zástupcu, vyjadrení predsedov Okresného súdu Košice I (16. januára a 9. mája 2002) a Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši (9. januára 2002) a spisov sp. zn. 42 C 32/92, resp. sp. zn. D 446/96 vyplývajú nasledovné skutočnosti.

1. V konaní Okresného súdu Košice I sp. zn. 42 C 32/92 ide o žalobu o vydanie časti označenej nehnuteľnosti v Košiciach v zmysle § 6 ods. 2 zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách, ktorú ešte v decembri 1991 podala na súd žalobkyňa A. M. V. z L. M..

Žalobkyňu až do jej smrti zastupoval v konaní na základe plnomocenstva sťažovateľ. Po smrti žalobkyne ako Okresný súd Košice I, tak aj Krajský súd v Košiciach, ktorý rozhodoval o opravných prostriedkoch, považovali za žalobcu jediného zákonného dediča - syna zomrelej žalobkyne Ing. P. V., žijúceho v meste V. v K. Tento ale 13. júna 1997 v P. splnomocnil sťažovateľa, aby ho zastupoval v súdnom konaní ohľadne vydania nehnuteľnosti. Okresný súd Košice I a Krajský súd v Košiciach potom konali so sťažovateľom ako zástupcom Ing. P. V. Sťažovateľ ako zástupca účastníka mohol preto využívať procesné prostriedky, ktoré Občiansky súdny poriadok poskytuje účastníkovi konania (najmä vyjadriť sa k veci, navrhnúť dôkazy a podávať opravné prostriedky a iné procesné návrhy), za účelom dosiahnutia priaznivého súdneho rozhodnutia o nehnuteľnosti.

Vec doposiaľ v merite rozhodnutá právoplatne nebola. Rozsudok Okresného súdu Košice I z 18. novembra 1999 zamietajúci žalobu bol na základe podaného odvolania zrušený uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 13 Co 174/00 z 30. novembra 2000, ktorý vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Tento o žalobe doposiaľ nerozhodol. Posledným nemeritórnym rozhodnutím vo veci je uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 13 Co 31/02 z 28. februára 2002, ktorým potvrdil zamietajúce uznesenie Okresného

súdu Košice I č. k. 42 C 32/92-288 z 5. novembra 2001 o návrhu žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia.

Ako už bolo uvedené, súdy v tejto veci doposiaľ ako s účastníkom konania na strane žalobcu konali s A. M. V., resp. jej synom Ing. P. V., pričom sťažovateľa považovali za ich zástupcu. Hoci sťažovateľ v odvolaní proti zamietavému rozsudku Okresného súdu Košice I z 18. novembra 1999 namietal aj to, že súd nepribral za účastníka toho, kto ním mal byť, Krajský súd v Košiciach v uznesení z 30. novembra 2000 nezrušil prvostupňový rozsudok z takéhoto dôvodu, ale k tejto okolnosti uviedol: „Žalobkyňa A. M. V., rod. L. žalobu o vydanie nehnuteľnosti ako oprávnená osoba podľa § 3 ods. 1 zák. č. 87/1991 Zb. podala na súde v stanovenej lehote podľa § 5 ods. 4 zák. č. 87/1991 Zb. 8. 1. 1992. Dňa 15. 2. 1996 zomrela a jediným zákonným dedičom po nej je syn Ing. P. V. Nebohá žalobkyňa zanechala závet spísaný 1. 5. 1995, ktorým celý svoj spoluvlastnícky podiel v predmetnej nehnuteľnosti zanechala Ing. R. S., ktorý v tomto konaní zastupoval ju a teraz zastupuje žalobcu. Súd prvého stupňa v konaní pokračoval s dedičom žalobkyne Ing. P. V. Ako vyplýva z obsahu spisu, dedičské konanie po A. M. V., ktoré sa vedie na Okresnom súde v Liptovskom Mikuláši pod sp. zn. D 446/96 dosiaľ právoplatne skončené nie je. Pretože nebohá žalobkyňa zanechala závet, ktorým svoj spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti, ktorá je predmetom konania, zanechala Ing. R. S., je na zvážení súdu, či konanie nebude vhodné podľa § 109 O. s. p. prerušiť do právoplatného skončenia dedičského konania, pretože ako závetný dedič prichádza do úvahy ako účastník konania po neb. žalobkyňi.“

Z obsahu spisu Okresného súdu Košice I sp. zn. 42 C 32/92 ústavný súd zistil, že sťažovateľ (ako zástupca účastníka konania) doposiaľ neurobil voči súdu návrh na jeho pristúpenie do konania ako ďalšieho účastníka na strane žalobcu (§ 92 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku). Okresný súd Košice I tiež napr. v rozsudku z 18. novembra 1999 uviedol, že „Súd s Ing. R. S. nekonal ako so žalobcom, pretože doposiaľ nie je nástupcom po neb. A. M. V. a príslušný procesný úkon, v dôsledku ktorého by sa žalobcom mohol stať, nebol učinенý.“

2. V konaní Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši sp. zn. D 446/96 ide o dedičské konanie po poručiteľke A. M. V., pričom úkonmi súdneho komisára bola poverená notárka (úkony notára sa v týchto súvislostiach považujú za úkony súdu podľa § 38 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku).

V tomto konaní prichádzali do úvahy dvaja dedičia, Ing. P. V. ako zákonný a sťažovateľ ako testamentárny, ktorému poručiteľka testamentom odkázala práva viažuce sa na nehnuteľnosť v Košiciach (jej vydanie je predmetom konania Okresného súdu Košice I sp. zn. 42 C 32/92). Sťažovateľ sa zúčastnil napr. predbežného vyšetrenia ohľadom dedičstva 28. marca 1996 a bol tiež účastníkom dedičského konania v časti o preskúmanie platnosti testamentu.

Priebeh dedičského konania ovplyvnili viaceré skutočnosti, predovšetkým stanoviská dedičov a predmet testamentu. Ing. P. V. uplatnil k testamentom odkázanému majetku inštitút neopomenuteľného dediča a žiadal, aby mu bola z neho potvrdená polovica, pričom tiež žiadal, resp. súhlasil, aby bolo dedičské konanie ukončené až po skončení súdneho sporu ohľadne testamentom odkázaného majetku. Sťažovateľ mal zase na druhej strane žiadať notárku, aby bolo bez prietáhov rozhodnuté v dedičskom konaní o nehnuteľnosti, ktorú mu odkázala v závete A. M. V.

Zo spisov Okresného súdu Košice I sp. zn. 42 C 32/92 a Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši sp. zn. D 446/96 vyplýva, že tieto okresné sudy vzájomne mali základné informácie o stave označených konaní (pozri napr. viaceré žiadosti Okresného súdu Košice I voči notárke ohľadne okruhu dedičov a stavu dedičského konania).

V dedičskom konaní zatiaľ Okresný súd v Liptovskom Mikuláši rozhodol uznesením z 20. decembra 2001 len o majetku (v čistej hodnote 12 661,20 Sk), na ktorý sa nevzťahuje závet A. M. V. z 1. mája 1995, a potvrdil jeho nadobudnutie Ing. P. V. ako jedinému dedičovi zo zákona.

V odôvodnení tohto uznesenia sa však na úvod uvádza: „Poručiiteľka podľa zistenia zanechala závet zo dňa 1. mája 1995, písaný strojopisom a podpísaný menom A. M. V. a dvoma svedkami úkonu E. F. a E. H., ktorým závetom poručiiteľka testuje práva viažúce sa na dom s dvorom v K. Ako jediný dedič podľa tohto závetu bol zistený: Ing. R. S., bytom K.. Podľa došetrenia notára poručiiteľka ku dňu smrti tento majetok nevlastnila. Ing. R. S. bol poučený podľa par. 175/x, ods. 1/ O. s. p. o tom, že ak sa objaví po právoplatnosti uznesenia, ktorým sa konanie o dedičstve skončilo, alebo po vydaní osvedčenia o dedičstve nejaký poručiiteľov majetok, prípadne aj dlh, súd na návrh vykoná o tomto majetku konanie o dedičstve.“

III.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu predovšetkým v podaní z 29. novembra 2002 uvedeným súdom vyčíta paradoxnú situáciu, do ktorej sa dostal. V konaní Okresného súdu Košice I sp. zn. 42 C 32/92 nemôže vystupovať vo vlastnom mene, pretože dedičské konanie vo veci Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši sp. zn. D 446/96 nebolo skončené, avšak toto nemôže byť skončené, pokiaľ o spornej nehnuteľnosti nebude rozhodnuté v prv označenom konaní. Oba súdy navyše konajú so zbytočnými priet'ahmi, na ktorých však sťažovateľ nemá účasť.

Oba súdy preto podľa sťažovateľa porušili jeho právo na konanie bez zbytočných priet'ahov, resp. v primeranej lehote podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), právo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy zaručujúce dedenie a tiež právo na prístup k súdu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom najmä všeobecné a osobitné náležitosti návrhu a tiež skutočnosti, ktoré by mohli prípadne odôvodňovať jeho odmietnutie (§ 20 ods. 1, § 49 a nasl., § 25 ods. 2).

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Sťažovateľ sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu v zákonom stanovenej 30-dňovej lehote (§ 79a ods. 1 zákona o ústavnom súde) domáhal, aby jeho podania boli posúdené ako sťažnosť podľa § 49 a nasl. zákona o ústavnom súde

Právomoc ústavného súdu na rozhodovanie o sťažnostiach je daná už v čl. 127 ústavy. Podľa ods. 1 tohto ustanovenia ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy má každý o. i. právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má tiež každý právo, aby súd, ktorý má rozhodnúť o jeho občianskych právach, prejednal jeho vec v primeranej lehote.

Podľa čl. 20 ods. 1 poslednej vety ústavy, ktorý sa týka vlastníckeho práva, tiež „Dedenie sa zaručuje“.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Súčasťou tohto práva je samozrejme aj právo na prístup k súdu.

1. K namietaným porušeniam práv v konaní Okresného súdu Košice I sp. zn. 42 C 32/92.

a) Vo vzťahu k porušeniu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (prieťahy v konaní) treba sťažnosť odmietnuť ako podanú osobou zjavne neoprávnenou, pretože sťažovateľ v tomto konaní doposiaľ nemal postavenie účastníka konania, ale bol iba zástupcom.

b) Vo vzťahu k porušeniu práva na dedenie podľa čl. 20 ods. 1 ústavy treba sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

Možno pripustiť, že vzhľadom na to, že v tomto konaní sa rozhoduje o spornej nehnuteľnosti, je tu daná určitá súvislosť s dedením sťažovateľa, pretože túto nehnuteľnosť mu v závete z 1. mája 1995 odkázala poručiiteľka A. M. V. (pokiaľ by bola žaloba ohľadne nehnuteľnosti úspešná, táto by sa stala súčasťou dedičstva po menovanej, avšak o vyporiadaní dedičstva by už rozhodoval v dedičskom konaní Okresný súd v Liptovskom Mikuláši).

Na toto konanie, ktoré doposiaľ nie je skončené, sa ale vzťahuje právomoc všeobecných súdov, a nie ústavného súdu (sťažovateľ sa môže o. i. domáhať postavenia účastníka v konaní, disponovať návrhom a proti súdnym rozhodnutiam podávať eventuálne riadne alebo mimoriadne opravné prostriedky, či už ako zástupca účastníka alebo vo vlastnom mene ako účastník, pokiaľ by sa ním stal).

c) Pokiaľ ide o porušenie práva na prístup k súdu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, je sťažnosť neprípustná.

Ako už bolo uvedené, sťažovateľ doposiaľ neurobil procesný úkon za účelom svojho prístúpenia do konania ako ďalší účastník na strane žalobcu (o takomto návrhu by musel prvostupňový súd rozhodnúť, pričom jeho zamietavé rozhodnutie je napadnuteľné odvolaním). Z postavenia testamentárneho dediča sťažovateľovi nevyplýval automaticky nárok byť účastníkom v konaní Okresného súdu Košice I (pozri § 107 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku).

Naviac, sťažovateľ mohol aj ako zástupca účastníka v konaní pred súdom využívať tie procesné práva, ktoré poskytuje účastníkovi Občiansky súdny poriadok, a teda prístup k súdu fakticky zabezpečený mal.

2. K namietaným porušeniam práv v konaní Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši sp. zn. D 446/96.

a) Ohľadne porušenia práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je sťažnosť neprípustná.

Sťažovateľ a Okresný súd v Liptovskom Mikuláši nerobia spornou skutočnosť, že sťažovateľ v tomto konaní nevyužil podanie sťažnosti predsedovi súdu na priet'ahy v konaní podľa § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov pred tým, ako sa obrátil so žiadosťou o ústavnú ochranu na ústavný súd (pozri obdobne napr. II. ÚS 121/95, II. ÚS 122/95 a II. ÚS 123/95).

b) Okresný súd v Liptovskom Mikuláši nemohol porušiť právo sťažovateľa na dedenie podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, a preto je sťažnosť v tejto časti zjavne neopodstatnená.

Keďže v konaní Okresného súdu Košice I sp. zn. 42 C 32/92 nebolo doposiaľ právoplatne rozhodnuté o základnej otázke – či sú dané podmienky pre vydanie nehnuteľnosti, ktorú poručiiteľka A. M. V. testamentom odkázala sťažovateľovi – táto

nehnutelnosť doposiaľ nemohla byť súčasťou dedičstva po menovanej a sťažovateľ ju preto ani nemohol zdediť v dedičskom konaní vedenom na Okresnom súde v Liptovskom Mikuláši.

Z odôvodnenia uznesenia tohto súdu z 20. decembra 2001 napokon vyplýva, ako už bolo vyššie uvedené, že sťažovateľ bol poučený o možnosti vyporiadania novoobjaveného majetku po poručiteľke podľa § 175x ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (teda aj v prípade úspešného ukončenia sporu v konaní Okresného súdu Košice I sp. zn. 42 C 32/92).

c) Z doposiaľ uvedeného vyplýva, že Okresný súd v Liptovskom Mikuláši nemohol porušiť ani právo sťažovateľa na prístup k súdu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, a preto aj v tejto časti je sťažnosť zjavne neopodstatnená.

Okresný súd v Liptovskom Mikuláši prostredníctvom poverenej notárky konal so sťažovateľom, pričom možnosť ďalšieho konania je v súčasnosti otvorená a závisí od výsledku konania Okresného súdu Košice I sp. zn. 42 C 32/92.

Z vyššie uvedených dôvodov bolo preto potrebné sťažnosť sťažovateľa odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde spôsobom ustanoveným vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. mája 2002.